

Ombudsman Ombwdsmon

PUBLIC SERVICES OMBUDSMAN FOR WALES
OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflawni Cyfiawnder

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

ADRODDIAD A CHYFRIFON BLYNYDDOL

2019/20

Crynodeb Gweithredol

Neges oddi wrth yr Ombwdsmon

Paratowyd y ddogfen hon yn ystod haint byd-eang Covid-19 sydd wedi rhoi pwysau digynsail ar wasanaethau cyhoeddus Cymru, yn enwedig iechyd a gofal cymdeithasol. Rwyf felly yn falch o adrodd ar rai tueddiadau eleni a all awgrymu gwelliant yn ymarferion y cyrff o dan fy awdurdodaeth.

Gwelsom eleni lai o gwynion newydd; cyfran lai o achosion lle canfûm gamweinyddu neu fethiant gwasanaeth; a llai o achosion mwyaf difrifol, a oedd yn gofyn i ni gyhoeddi adroddiad diddordeb cyhoeddus neu gyfeirio achosion posibl o dorri'r Cod Ymddygiad at Banel Dyfarnu Cymru neu Bwyllgorau Safonau Awdurdodau Lleol.

Ymhlith uchafbwyntiau niferus y flwyddyn, yn 2019 pasiodd Cynulliad Cenedlaethol Cymru ein Deddf newydd. Rydym yn awr yn swyddfa ombwdsmon gyntaf yn y DU gyda phwerau llawn a gweithredol i bwysu am welliannau systemig trwy ymchwiliadau ar ein liwt ein hunain a rôl Safonau Cwynion. Cymerom eleni gamau mawr wrth gychwyn y pwerau newydd hyn, ochr wrth ochr â'n gwaith mwy traddodiadol o hyrwyddo gwelliannau.

Ni fyddai dim o'r gwaith hwn wedi digwydd heb ymroddiad fy staff. Diolch o galon iddynt am eu gwaith ardderchog yn darparu cyfiawnder yng Nghymru.

Nick Bennett

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Amdanom ni

Mae gennym dair rôl yn bennaf:

- trin cwynion am ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus
- ystyried cwynion am aelodau etholedig yn torri'r Cod Ymddygiad
- a phwysu am welliannau i systemau gwasanaethau cyhoeddus.

Rydym yn annibynnol o holl gyrff y llywodraeth ac mae'r gwasanaeth a ddarparwn yn ddi-dâl.

Rydym wedi ein lleoli ym Mhen-coed, De Cymru. Mae gennym hefyd swyddfa fach yng Ngogledd Cymru.

Cysylltwch â ni

1 Ffordd yr Hen Gae, Pen-coed, CF35 5LJ

0300 790 0203

holwch@ombwdsmon.cymru

<https://www.ombwdsmon.cymru/>

Mae gennym **73** o staff

Rydym yn cyflawni dros rai sydd wedi dioddef anghyfiawnder

	2019/20		2018/19
Ymholiadau a chwynion newydd	7200		7116

Cwynion newydd am gyrff cyhoeddus	2242		2207
--	-------------	--	-------------

Ynghylch

1.6%

yn fwy o gwynion newydd am gyrff cyhoeddus. Gallai hyn awgrymu cwmp yn eu perfformiad – ond hefyd bod pobl yn fwy ymwybodol o'n gwasanaeth.

Iechyd	41%		41%
Tai	15%		12%
Trin cwynion	9%		11%
Gwasanaethau cymdeithasol	8%		9%
Cynllunio a rheoli adeiladu	7%		9%
Eraill	20%	...	18%

Er na newidiodd y ganran o gwynion am iechyd ar y cyfan,

3%

yn llai o gwynion newydd am Fyrddau Iechyd, sy'n awgrymu y gall fod ein gwaith gyda'r cyrff hyn yn helpu i gyflwyno gwelliannau.

Cwynion newydd y Cod Ymddygiad	231		282
---------------------------------------	------------	--	------------

Ynghylch

18%

yn llai o honiadau o dorri'r Cod Ymddygiad, oherwydd cwmp sylweddol ac i'w groesawu mewn cwynion gwacsaw yn erbyn aelodau o Gyngorau Tref a Chymuned.

Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	49%		51%
Datgelu a chofrestru buddiannau	17%		17%
Atebolrwydd a bod yn agored	11%		7%
Uniondeb	10%		13%
Dyletswydd i gadw at y gyfraith	7%		9%
Anhunanoldeb a stiwardiaeth	3%		1%
Gwrthrychedd a phriodoldeb	2%		2%

Roeddem yn gorfod **ymyrryd yn** (cadarnhau, setlo, neu ddatrys yn gynnar) cyfran lai o gwynion am gyrrff cyhoeddus: **20%** o gymharu â **24%** y llynedd.

Cyfeiriom hefyd gyfran lai o gwynion y Cod Ymddygiad i Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru : **2%** o gymharu â **3%** y llynedd.

1222

o argymhellion i gyrrff cyhoeddus wedi'i gwneud.

Bron
£80k

o iawndal ariannol wedi'i argymhell.

0

Nid oedd rhaid i ni gyhoeddi unrhyw adroddiadau arbennig.

20%

o'n hargymhellion a danlinellodd ail-hyfforddi neu adolygu proses. Gall hyn arwain at wella gwasanaethau cyhoeddus yn sylweddol.

Enghraifft o draweffaith ein hargymhellion

Ymchwiliom hefyd eleni i gŵyn gan deulu i rywun a oedd, yn drist iawn, wedi marw.

Roedd y teulu'n bryderus am y gofal a dderbyniwyd gan y Bwrdd Iechyd dan sylw, gan gynnwys wrth weinyddu hylif mewnwythiennol (IV). Argymhellom fod y Bwrdd Iechyd yn adolygu ei weithdrefnau. O ganlyniad, roedd y Bwrdd Iechyd wedi cydnabod nad oedd ganddo bolisi diweddar ar weinyddu hylif IV. Penododd y Bwrdd Iechyd hefyd arweinydd clinigol i gydgyssylltu canllawiau newydd, ac, yn Rhagfyr 2019, cyhoeddodd ganllawiau newydd ar y mater.

Rydym yn arloesi a phwyso am welliannau ar draws y sector cyhoeddus

O dan ein deddfwriaeth newydd a basiwyd yn 2019 mae gennym bwerau newydd i ymchwilio 'ar ein liwt ein hunain' a sefydlu rôl Safonau Cwynion.

Lansiom ymgynghoriad ar gynnal ein hymchwiliad ar liwt ein hunain cyntaf ar ddigartrefedd.

Cwblhaom ein Hegwyddorion Ymdrin â Chwynion, Polisi Ymdrin â Chwynion enghreifftiol a chanllawiau cysylltiedig.

Ymgysylltom yn helaeth ar ein pwerau newydd â rhanddeiliaid ar draws Cymru.

Cyhoeddom feini prawf a phroses ar gyfer cynnal ymchwiliadau ar ein liwt ein hunain.

Dechreuom gasglu data ar sut y mae Awdurdodau Lleol yn trin cwynion, gan nodi cryn wahaniaeth mewn ymarfer ar draws Cymru.

Parhaom hefyd i rannu ein canfyddiadau trwy adroddiadau diddordeb cyhoeddus, coflyfrau, adroddiadau thematig a llythyron blynyddol i gyrff yn ein hawdurdodaeth.

Cyhoeddum:

Ymghylch

4 adroddiad diddordeb cyhoeddus

Iechyd

2

Cynllunio

1

Benthyciadau myfyrwyr

1

1 adroddiad thematig

[Colli Cyfiawnder:](#)
[Colli Cofnodion,](#)
[Colli Cyfleoedd](#)

Cyhoeddum ein [Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol](#) cyntaf

“Mae Coflyfr Hawliau Dynol newydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru'n adnodd rhagorol i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn parhau i ymrwymo i'w dyletswyddau cydraddoldeb a hawliau dynol.”

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

Rydym yn cofleidio dysgu a chrosawu adborth

227 o achosion adolygu wedi'u cwblhau.

11% o'r rhain wedi adnabod y gallem wneud mwy, yn aml iawn lle derbynion dystiolaeth neu wybodaeth ychwanegol gan yr achwynydd.

32 o gwynion amdanom wedi'u cau.

22% o'r rhain wedi'u cadarnhau yn llawn neu'n rhannol.

57% o achwynwyr wedi eu cwestiynu a oedd yn fodlon gyda'n gwasanaeth cwsmer...

...yn cynyddu i **98%** ymhlith y rhai oedd yn fodlon â chanlyniad eu cwyn.

Rydym yn gweithio'n galed i sicrhau a hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth

91% o achwynwyr wedi eu cwestiynu a oedd o'r farn ei bod yn hawdd cysylltu â ni.

48% o ymatebwyr i arolwg cenedlaethol a oedd yn gwybod amdanom.

2% o gwynion wedi'u derbyn ar lafar. Cynlluniom i ymgysylltu'n fwy ar y pŵer hwn yn 2020/21.

87% o ymatebwyr i'n harolwg staff a oedd yn teimlo bod OGCC yn ymrwymedig i greu gweithle cydradd, cynhwysol ac amrywiol.

Cofrestrom fel Cyflogwr Ymrwymedig Hyderus o ran Anabledd.

Cylfawnom lefel arian fel Cyflogwr Chwarae Teg am gydraddoldeb rhywiol.

Rydym yn gofalu am ein staff ac yn buddsoddi ynddynt

99% o ymatebwyr i'n harolwg staff a oedd yn falch o weithio i OGCC.

93% o'r staff a gwblhaodd 28 awr neu fwy o ddatblygiad proffesiynol parhaus.

Gwelsom ganran gyfartalog y diwrnodau a gollwyd oherwydd salwch staff yn codi i **3.4%**

... ond lansiom ein Strategaeth Lles newydd a nifer o gamau gweithredu i gefnogi lles staff.

Rydym yn atebol ac agored am ein perfformiad a sut y defnyddiwn adnoddau

Ein cyllideb

£4,954k

92% o'n cyllid cyllidebol ar gyfer y pwerau newydd (£231k) wedi'i wario ar weithredu mewn gwirionedd.

Ein cost unedol pob achos

£669

Dros y 7 mlynedd diwethaf gwelsom **34%** o gynydd yn y llwyth gwaith achos **14%** o gwmp, mewn gwirionedd, yng nghost unedol pob achos.

Buom yn bresennol yn ddwy sesiwn graffu â Chynulliad Cenedlaethol Cymru.

Defnyddiom 2% yn llai o ynni.

Parhaom i gysylltu'n agos â chydweithwyr yn y DU, Ewrop ac ar draws y byd.

Cynhyrchom 13.2% yn llai o wastraff.

Gwnaethom **41%** yn fwy o filltiroedd osgoi cymudo bob dydd.